

Urszula Stankiewicz

Tykocin, woj. białostockie, St. II, AZP
36-83/27

Informator Archeologiczny : badania 24, 87-88

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wału, fosę i ślady osadnictwa po wewnętrznej stronie nasypu, natomiast z fazą drugą (fazy E-F, pełne średniowiecze) łączyć można konstrukcje zewnętrzne w formie dodatkowych umocnień kamiennych i rozbudowanych układów drewnianych w zagłębieniu fosy (badania 1988/1989). Łącznie w ciągu 3 sezonów przebadano powierzchnię 162 m².

Tarnobrzeg, Wielowieś St. 1
AZP 91-73/20

Archeologiczna Pracownia Badawcza „Archeologica” w Lublinie

Badania prowadzili mgr mgr Paweł Boruch i Łukasz Rejntewicz. Finansowało BBiDZ w Tarnobrzegu. Pierwszy sezon badań (po przerwie od 1958 r.). Grodzisko wczesnośredniowieczne, tzw. „Królewska Kuchnia”, XI-XIII w.

Grodzisko w Tarnobrzegu-Wielowsi badane było sondażowo w 1958 r. przez K. Moskwę. Tegoroczne badania miały na celu weryfikację ustaleń K. Moskwy odnośnie zabudowy majdanu, przebiegu wału oraz chronologii obiektu. Wykonano 9 wykopów sondażowych o łącznej powierzchni 40 m², przecinając grodzisko po osi NE-SW i NW-SE. Przeprowadzone obserwacje pozwalają na następujące stwierdzenia:

— pierwotnie obiekt był w całości obwałowany. Brakujące partie wału w części północno-wschodniej są wynikiem nowożytnych niwelacji.

— obiekt jest niewątpliwie grodziskiem wczesnośredniowiecznym a jego powstanie można datować na XI w. Grodzisko zostało opuszczone w XIII w. Niewielkie ilości materiału nowożytnego w postaci „półmajoliki”, mogą sugerować użytkowanie tego obiektu jeszcze w XVII w., niewykluczone, że związane z okresem wojen szwedzkich i legendą o „Królewskiej Kuchni”.

— grodzisko powstało w miejscu starszej osady z IX-X/X?? w.

Wał grodziska nie wykazuje cech specyficznej konstrukcji, jest w całości wałem ziemnym. Tworzyły go bardzo twarde warstwy gliny i piachu, o twardości zbliżonej do dobrze wypalanej polepy. Może to być wynikiem bardzo dokładnego ubijania warstw i być może ich wypalenia. Nie wydaje się jednak, by nastąpiło to w wyniku pożaru fortyfikacji.

— bardzo niewielka ilość zabytków ruchomych, brak obiektów i niewielkiej miąższości warstwa kulturowa, zdają się wskazywać, że obiekt nie był intensywnie użytkowany, zaś jego funkcja jako grodziska nie była długotrwała. Niewykluczone, że pełnił tylko do strony wschodniej rolę strażnicy dla Sandomierza.

Badania zakończono.

Trzemeszno, woj. bydgoskie patrz późne średniowiecze

Tykocin, woj. białostockie
St. II AZP 36-83/27

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Urszula Stankiewicz. Finansował WKZ w Białymstoku. Czwarły sezon badań. Wczesnośredniowieczna osada przy-grodowa (XII-XIII w.)

Kontynuowano badania osady wczesnośredniowiecznej, usytuowanej w bezpośrednim sąsiedztwie grodziska. Prace skoncentrowano w zachodniej części, celem uchwycenia jej granicy. Przebadano 150 m², odsłaniając trzy obiekty.

Miąższość warstwy kulturowej, występującej bezpośrednio pod warstwą humusu, wynosiła od 0,20 m w partii wierzchołkowej do 1,65 m u podstawy stoku.

Obiekt nr 1, w kształcie nieregularnego owalu, o przekroju nieckowatym i wymiarach 0,80 x 1,80 m, miąższości 0,40 m, odsłonięto na głębokości 0,35 m od pow. ziemi.

Wypełnisko tworzyły kamienie, z których część nosiła ślady przepalenia. W obiekcie wystąpiły również drobne fragmenty węgla drzewnych, okruchy polepy oraz fragmenty żużla, kości zwierzęce, ułamki naczyń glinianych.

Obiekt 2 w kształcie nieregularnego owalu w przekroju pionowym nieckowaty, o wymiarach 4,20 m wzdłuż osi N-S i 1,10-1,05 m wzdłuż osi W-E, głębokości 0,28 — 0,34 m, odkryto na gł. 0,35 m od powierzchni ziemi.

Wypełnisko tworzyła ziemia gliniasto-torfowa, barwy intensywnie brązowej z dużą ilością okruchów węgla drzewnych, fragmentami polepy, oraz znaczną ilością żużli, kości zwierzęcych i ułamków ceramiki. Wewnątrz obiektu odsłonięto 7 kamieni o wymiarach 0,40 — 0,55 m, ułożonych w kilku centymetrowej odległości jeden od drugiego, tworząc niejako granicę obiektu.

Obiekt 3 odsłonięto bezpośrednio pod darnią w warstwie calcowej. Zagadkową konstrukcję, o kształcie wydłużonym i przekroju nieckowatym, tworzyły warstwy przepalonego drewna i gliny czytelne w planie poziomym w postaci wąskiej smugi drewna w części N-W, oraz wyraźna warstwa spalenizny w części S-E (od strony wnętrza osady). Warstwę spalonego drewna, na całej przebadanej długości obiektu, przykrywa płat przepalonej gliny o barwie ceglastej i miąższości do 0,60 m.

W obiekcie tym nie wystąpił materiał zabytkowy.

Z warstw poza obiektami pochodzi znaczna część materiału ceramicznego, kości zwierzęce w większości pocięte oraz, nożyk żelazny, kulka szklana i gliniana, gwoździe żelazne, osetki kamienne oraz sercowaty grocik krzemienisty.

Wstępnie osadę przyrodową, należałoby datować na XII — XIII w. Materiał zabytkowy i dokumentacja znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Białymstoku.

Badania będą kontynuowane.

Usarżów, gm. Lipnik patrz epoka brązu

Wabecz, gm. Stolno woj. to-
ruńskie St. 1 AZP 33-43/1

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Instytut Archeologii i Etnografii
w Toruniu

Badania prowadzili mgr Wojciech Chudziak (kierownik badań) i Paweł Gurtowski oraz Jacek Bojarski (autor sprawozdania). Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne „Poganka”. (X-XI wiek).

Po rocznej przerwie wznowiono badania sondażowe. Założono trzy wykopu każdy o wymiarach 1 x 3 m wzdłuż dwóch osi, poprowadzonych zgodnie z kierunkami świata. Głównym celem badań było uzyskanie dodatkowych danych na temat charakteru zabudowy wnętrza grodu i zweryfikowanie ustaleń, dotyczących chronologii całego obiektu.

Odkryto nawarstwienia kulturowe, których układ świadczy o kolistym typie układu budownictwa mieszkalnego, koncentrującego się wokół pustego majdanu.

W wykopie IX, zlokalizowanym na styku wału z majdanem w części wschodniej, (obok wykopu VI z roku 1989), wyeksplorowano warstwę, odkrytego w roku poprzednim obiektu mieszkalnego — uchwycono jego zasięg w kierunku południowym. Wykop VII, założony w partii północnej podwała, dostarczył pozostałości obiektu prawdopodobnie o charakterze gospodarczym (wskazuje na to sposób zalegania warstw, jak również materiał ceramiczny — przemieszany i niejednolity). Miąższość tego obiektu wynosiła ponad 2 m.

Nowych danych na temat grodziska dostarczył wykop VIII, zlokalizowany w obniżonej zachodniej części majdanu — na styku z wałem. Natrafiono w nim na obiekt mieszkalny — półziemiankę, datowaną na podstawie wydobytego materiału ceramicznego na 2 poł. X wieku. W warstwie tej odkryto pozostałości drewnianych ścian budynku. Obiekt ten, podobnie jak omówione wyżej obiekty, zlokalizowane w wykopach VI, VII i IX, przykrywała warstwa spalenizny, stanowiąca rezultat nagłego końca funkcjonowania grodu na przełomie X i XI wieku. Nad tą warstwą natrafiono na ślady drugiego poziomu osadniczego, którego chronologię ustalono na podstawie fragmentów naczyń na 3 i 4 ćwierć XI wieku. Z poziomu tego pobrano do analizy próbki C¹⁴.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Instytucie Archeologii i Etnografii UMK w Toruniu.

Walków, gm. Osjaków woj. sieradzkie St. 3 patrz okres rzymski

Warszawa — Bródno Stare
Grodzisko „Zagórki” St. 15
AZP 55-67/16

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania weryfikacyjne prowadziła mgr Olga Lipińska przy współpracy mgr Sylwii Małachowskiej. Finansował Konserwator Zabytków Archeologicznych m.st. Warszawy. Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (poł. X — poł. XI w.)

Badania zostały wznowione w roku 1989 z inicjatywy Obywatelskiego Komitetu do Spraw Rewaloryzacji Grodziska na Bródnie. Wspólnie z Konserwatorem Zabytków miasta stoł. Warszawy i Państwowym Muzeum Archeologicznym opracowany został program ratowania pozostałości grodziska. Kluczowym elementem tego programu jest odtworzenie przebiegu wałów w terenie. Planuje się nadsypanie części zniszczonych do wysokości partii najlepiej zachowanych oraz usunięcie licznych dziur i ubytków. Wymagało to przeprowadzenia weryfikacji przebiegu wałów w najbardziej zniszczonych partiach grodziska.

W 1989 r. wytyczono rów sondażowy o wymiarach 15 x 2,5 m w części wschodniej, w miejscu gdzie powinien przebiegać wał mniejszego członu grodu (według koncepcji jego dwuczłonowości). Otrzymany rezultat był całkowicie negatywny. Nikdość warstwy kulturowej zdaje się potwierdzać informację, że część terenu, na którym znajduje się grodzisko, została zniszczona przez wywózkę ziemi pod budowę pobliskiego fortu w okresie przed I wojną światową.

W 1990 r. wytyczono 3 rowy sondażowe w części południowo-wschodniej i wschodniej większego członu grodu. Obejmowały one część majdanu i wał. Wykop nr 1 o wymiarach 11,5 x 2,5 m założono w części południowo-wschodniej, gdzie wał był jeszcze częściowo widoczny. Odsłonięto warstwę rozsypiskową wału, lecz bez konstrukcji. Zachowały się jedynie luźno leżące kamienie ze śladami przepalenia, oraz szczątki spalonego drewna długości kilku centy-